

- Voiculescu, E. (2003). *Pedagogie preșcolară*. București: Editura Aramis.
- Winterman, K. & Sapon, R. (2002). Everyone's included: Supporting young children with autism spectrum disorders in a responsive classroom learning environment. *Teaching Exceptional Children*, 35(1), 30-35. DOI: <https://doi.org/10.1177/004005990203500101>.
- Yıldırım, G. & Akamca, G. Ö. (2017). The effect of outdoor learning activities on the development of preschool children, *South African Journal of Education*, 37(2), 1-10. DOI: <https://doi.org/10.15700/saje.v37n2a1378>.
- *** Ministry of Education (2010). *Saskatchewan Curriculum, Kindergarten*. URL: www.edonline.sk.ca/bbcswebdav/library/curricula/English/Kindergarten_K_2010.pdf.
- *** Ministerul Educației și Cercetării (2024). Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la 0 la 7 ani. OME nr. 4628/07.06.2024.
- *** Ministerul Educației Naționale (2019). Curriculum pentru educația timpurie. OMEN nr. 4.694/2019.

V.

MEDII DE ÎNVĂȚARE ÎN EDUCAȚIA TIMPURIE

CRISTINA CATALANO,
ANCA ANI-RUS,
DIANA DOLOȚA

1. ORGANIZAREA SPAȚIULUI DE ÎNVĂȚARE

În educația timpurie, mediul de învățare are un rol decisiv în dezvoltarea copilului, a stimulării în învățare și a creării stării de bine. De aceea, este important ca acesta să îndeplinească o serie de condiții, printre care amenajarea într-un mod ergonomic, accesibil, ludic și stimulatив pentru copil, în perspectiva învățării.

Conform S.B. Wahyono (2024), există patru direcții pentru un bun management al spațiului grupei:

1. crearea unor zone de circulație și mobilitate lipsite de obstacole;
2. monitorizarea cu ușurință a fiecărui copil de către educatoare;
3. accesul facil la resursele materiale, jocurile și jucăriile existente în sala de grupă;
4. vizibilitatea.

Un aspect important al desfășurării cu succes a activităților în creșă și în grădiniță este reprezentat de dimensiunea ergonomică a spațiului sălii de

testeze unele soluții? Le atrag atenția în mod deosebit materialele existente aici?

4. Accesibilitate: Sunt copiii capabili să folosească aceste materiale? Există anumite spații care ar trebui regândite?

O altă modalitate de a observa dacă aranjarea spațiului este eficientă ar fi ca educatoarea să încerce să se transpună în locul copiilor și să găsească răspunsuri la unele întrebări. Acestea pot constitui un instrument de evaluare a calității mediului, care, în mod evident, poate fi îmbunătățit și adaptat nevoilor educaționale ale fiecăruia. Astfel, întrebarea de la care s-ar pleca ar fi: Dacă aș fi copil în această grupă, cum aș percepe spațiul de joc și învățare?

Tabelul 1. Testarea eficienței organizării spațiului grupei

(adaptare după: <https://www.virtuallabschool.org/infant-toddler/learning-environments/lesson-2/act/13856>)

Întrebări ale copiilor	Ceea ce cred eu...	Ceea ce pot face în sensul îmbunătățirii acestui aspect
Spațiul îmi oferă confort, calm și siguranță?		
Când am nevoie de relaxare sau de puțină intimitate, există un loc în care pot să mă retrag?		
Care dintre centre este cel mai plăcut și mai interesant?		
Am suficient spațiu pentru a-mi satisface nevoia de mișcare?		
Când aș vrea să petrec timp cu educatoarea, avem unde să discutăm?		

Unde aș putea să găesc obiecte sau materiale pe care să le pot explora?		
Dacă aș vrea să fac curățenie la locul meu, găesc materialele necesare? Etc.		

Un alt aspect foarte important face referire la securizarea spațiului destinat activităților de joc și învățare. Cadru didactic trebuie să supravegheze permanent copiii, să verifice jocurile și jucăriile astfel încât să prevină accidentele. Este indicat ca materialele să fie așezate la nivelul copiilor, pe rafturi și în zone bine organizate, astfel încât aceștia să le poată utiliza în mod independent, autonom, dar să fie observați de către educatoare. În cazul în care unele jucării sunt așezate în coșuri sau cutii, este de dorit ca acestea să nu aibă capace, pentru a putea fi luate ușor de către copii. De asemenea, jocurile, jucăriile și alte materiale care vor fi utilizate în cadrul aceleiași activități ar trebui să fie așezate în același loc, pentru a fi accesibile copiilor. Obiectele mici, care pot constitui pericol de ingerare de către copii, trebuie așezate în cutii de depozitare și utilizate sub stricta supraveghere a adultului. Etichetarea prin simboluri a obiectelor, materialelor și jucăriilor din sală îi va ajuta pe copii să le așeze în ordine, la locurile lor.

Datorită faptului că antepreșcolarii și preșcolarii petrec timp îndelungat în creșă sau grădiniță, este nevoie ca spațiul să fie confortabil și să le creeze starea de bine pentru a se simți ca acasă. De aceea, mediul trebuie să fie amenajat cât mai familiar, să conțină elemente comune cu mediul familial: fotografii cu familiile lor, covorașe, perne, o canapea, plante, măsuțe rotunde, jucării etc. (Duncan et al., 2016).

Crearea unei zone care să fie dedicată copiilor cu nevoi speciale constituie un aspect esențial pentru respectarea particularităților individuale ale copiilor. Aici se pot regăsi materiale suplimentare, materiale senzoriale, mobilier adaptat, un colț liniștitor, în culori plăcute, ușor luminate, astfel încât copiii să se simtă confortabil. De asemenea, ar fi indicat să existe afișe

pentru acest segment de vârstă să existe o selecție riguroasă a jucăriilor la care au acces copiii, pentru a nu exista părți detașabile mici. În acest sens, este nevoie să se respecte vârsta recomandată pentru fiecare jucărie în parte. Rafturile ar trebui să conțină puține jucării, iar acestea să se rotească, pentru a nu exista pericolul de suprastimulare a bebelușilor. Un exemplu potrivit pentru raft de jucării poate fi regăsit în figura 1.

Fig. 1. Raft de jucării tip Montessori

Conform unui studiu realizat de A. Healey și colaboratorii săi (2019), se recomandă:

1. să se evite jucăriile mici sau jucării cu piese care se pot desprinde ușor și care pot fi ușor înghițite de către bebeluși și copii;
2. să fie evitate jucăriile cu sfori, frânghii, panglici sau cordoane libere;
3. copiii să nu aibă acces la jucării cu margini ascuțite;
4. jucării care nu scot sunete puternice sau stridente;
5. jucării fabricate din materiale netoxice;
6. depozitarea jucăriilor în siguranță și evitarea cutiilor pentru jucării cu capac;
7. atenție sporită la jucăriile cu baterii tip pastilă; acestea trebuie să aibă capac cu șurub, astfel încât să nu poată fi înghițite accidental.

În acest sens, este nevoie să fie alese jucării care nu sunt prea stimulante, încurajând copiii să-și folosească imaginația. Abilitățile socioemoționale și

cognitive sunt dezvoltate și îmbunătățite pe măsură ce copiii folosesc jocul pentru a rezolva probleme din viața reală (Healey et al., 2019).

O altă sugestie pentru amenajarea spațiului interior este utilizarea mobilierului multifuncțional. Câteva exemple de astfel de mobilier sunt:

- paturile care poate fi folosite de la naștere până la vârsta preșcolară, cum ar fi un pătuț care poate fi transformat într-un pat cu saltea joasă pentru copii mici;
- canapeaua multifuncțională tetris (fig. 2 și fig. 3);
- scaune cu spații de depozitare;
- covor senzorial;
- saltea de activități.

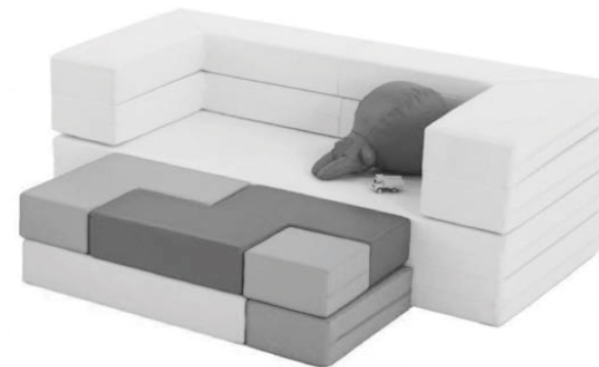

Fig. 2. Canapea multifuncțională tetris (<https://www.kinderfun.ro/canapea-tetris-maxi>)

Fig. 3. Scaune din spumă-curcubeu
(<https://socub.ro/produse-pnrr/mobilier-scolar/scaune-din-spuma-curcubeu/>)

- Stavrou, P.D., Kourkoutas, E. (2017). School Based Programs for Socio-emotional Development of Children with or without Difficulties: Promoting Resilience. *American Journal of Educational Research*, 5(2), 131-137. DOI: <https://doi.org/10.12691/educație-5-2-4>.
- Trawick-Smith, J. W. (2013). *Early childhood development: A multicultural perspective* (6th ed.). London: Pearson.
- Trifan, I.M. & Chiș, O. (2020). Curriculum Design for Building and Developing the Social-Emotional Skills of Preschoolers. *Educatia* 21, 19, 58-64. DOI: <https://doi.org/10.24193/ed21.2020.19.07>.
- Van der Voort, A., Juffer, F. & Bakermans-Kranenburg, M.J. (2014). Sensitive parenting is the foundation for secure attachment relationships and positive social-emotional development of children. *Journal of Children's Services*, 9(2), 165-176. DOI: <https://doi.org/10.1108/JCS-12-2013-0038>.
- Vrăsmaș, E. (2011). Reflecții asupra direcțiilor actuale în studiile privind educația timpurie. *Repere-Revista de Științele Educației*, 5, 1-18. URL: https://revistarepere.wordpress.com/wp-content/uploads/2012/02/numarul-5_complet.pdf.
- Vrăsmaș, E. (2014). *Educația timpurie*. București: Editura Arlequin.
- Vîgotsky, L. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge: Harvard University Press.
- Yong, G.H., Lin, M.H., Toh, T.H. & Marsh, N.V. (2023). Social-Emotional Development of Children in Asia: A Systematic Review. *Behavioral Sciences*, 13(2), 1-25. DOI: <https://doi.org/10.3390/bs13020123>.
- Zakaria, M.Z., Yunus, F. & Mohamed, S. (2021). *Drawing Activities Enhance Preschoolers Socio Emotional Development*. *Southeast Asia Early Childhood Journal*, Vol. 10 (1), p. 18-27.
- Zins, J.E., Elias, M.J. & Topping, K.J. (2003). Social and emotional learning, childhood. În *Encyclopedia of Primary Prevention and Health Promotion* (p. 1018-1023). New York: Springer.
- <https://www.acecqa.gov.au/sites/default/files/2023-01/EYLF-2022-V2.0.pdf>: Department of Education. (2022). *Belonging, being and becoming: The Early Years Learning Framework for Australia (V2.0)*. Australian Government Department of Education for the Ministerial Council. www.acecqa.gov.au/sites/default/files/2023-01/EYLF-2022-V2.0.pdf, accesat la 29.05.2025.
- <https://www.ise.ro/>, accesat la 29.05.2025

XII.

EVALUAREA ÎN EDUCAȚIA TIMPURIE

OTILIA CLIPA,
ANDREEA DOHOTARU,
ELENA ICHIM,
LILIANA MĂȚĂ

1. EVALUAREA ÎN EDUCAȚIA TIMPURIE. CONCEPT, PRECAUȚII

Evaluarea este procesul care poate avea ca repertoriu toate manifestările comportamentale și acțiunile pe care le realizează copiii din primele zile și până la debutul școlarității. Procesul evaluării este unul foarte complex, fiind prezent și necesar pentru toate activitățile pe care le face ființa umană de-a lungul vieții. Întreaga existență umană este o trecere de la obiective propuse și evaluări realizate, de la propriile evaluări până la cei mai îndepărtați evaluatori. Evaluarea pune în corespondență o măsură a faptelor, acțiunilor preșcolarilor cu propriile lor estimări, cu așteptările părinților, profesorilor, adulților profesioniști în domeniul educațional din jurul copiilor. În acest sens, unul dintre renumiții autori ai scrierilor despre evaluare, V. Pavelcu, afirma că „ciclul existenței noastre este un șir de examene în fața naturii, a societății,

a propriei conștiințe” (Pavelcu, 1968, p. 10). Evaluarea este domeniul despre care se discută mereu, deoarece procesul acesta este unul încărcat afectiv, pentru că aduce raportări permanente asupra desfășurării actului de formare. J. Vogler apreciază că „se evaluează peste tot și totul, iar educația nu a scăpat acestui val” (Vogler, 2000, p. 17). Întreaga „viață a școlii stă sub semnul valorii și valorizării” (Cucos, 2008, p. 365). Evaluarea este reconsiderată, devine din „punct final într-o succesiune de evenimente” (Ausubel & Robinson, 1981, p. 667), început și stare permanentă, traversează de la nivelul micro până la cel macro toate etapele și nivelurile din educație. Procesul evaluării devine mijloc de autoformare pentru toți formatorii și formații din actul educațional. Fiecare dintre aceștia este influențat de rezultatele obținute prin evaluare și se iau numeroase decizii asupra întregului proces. Evaluatorul își reformulează întreaga activitate în funcție de rezultatele evaluării asupra educațiilor, iar copiii evaluați integrează aprecierile și dezvoltă în mod eficient propriile abilități și atitudini. Aceste aprecieri ale comportamentelor copiilor sunt impregnate de subiectivitate și obiectivitate în ponderi diferite, și de aceea declanșează numeroase analize, dezbateri asupra domeniului.

Investigările asupra cercetărilor despre evaluare stimulează numeroase intervenții ale autorilor datorită încărcăturii subiective și ale celei din sfera moralității. Evaluarea este procesul complex prin care se realizează ierarhizări, clasificări, selecții, care poate influența devenirea personalității copiilor și poate impregna un stil de viață. Evaluarea devine un element foarte util atât la nivel individual, cât și la cel social. La nivel individual suntem evaluați de celelalte persoane (și, de foarte multe ori, ne adaptăm evaluărilor altora), dar o formă specială a acesteia este judecata în fața propriei noastre conștiințe. Autoevaluarea coordonează procese de reflecție profundă asupra comportamentelor și a transformărilor care au avut loc în urma învățării (Clipa, 2025). Ne asumăm responsabilități ce vor fi evaluate atât de propria noastră conștiință, cât și de grupul în care avem legături sociale, precum și față de sistemul social în general.

Cei care vor avea ca formare și preocupare procesul măsurării efectelor de la nivelul educației timpurii vor avea responsabilitatea acestui proces, evaluatorul trebuind să dețină și să probeze calități personale, inclusiv pe cele morale. În acest sens, Ch. Delorme apreciază că „activitatea de evaluare este plasată sub responsabilitatea adultului formator, care este singurul abilitat de a o realiza, iar copilul se află într-o poziție de dependență în ceea ce privește aprecierea activității sale” (Delorme, 1990, p. 25). Deși pare o corelație mai puțin vizibilă între evaluare și moralitate, putem aprecia valoarea aplicativă a eticii în acest context. Fără respectarea principiilor eticii, evaluarea educațională își pierde sensul, eficiența și necesitatea. În aceste cazuri, evaluarea nu surprinde plusul valoric al creșterii educaționale a copilului în urma procesului învățării, ci mai mult sunt apreciate alte aspecte mai puțin relevante. Mai ales la vârste timpurii, educatul devine dependent de educația și de evaluările profesorului, și atunci educatorul ar trebui să realizeze o evaluare autentică, încurajatoare, care să fie generată de o personalitate morală, integră. În această perioadă, în care se pun bazele formării caracterului și a sistemului de valori, este cu atât mai important să fie realizată o evaluare autentică, încurajatoare și corectă.

Acumulările de termeni privind evaluarea sunt impresionante în literatura de specialitate, fiind definită în mod diferit, în funcție de referențialul la care își raportează conținutul. Cuvintele care definesc procesul evaluării descriu o realitate complexă, iar enumerarea lor, precum și trimiterile lor etimologice fac posibilă descoperirea sensurilor acestora în câteva limbi europene și surprinderea bogăției de sensuri ale termenilor utilizați în domeniu. Termenii din domeniul docimologiei, al evaluării care apar în materialele de specialitate din diverse spații culturale sunt cei de: *assessment* și *evaluation* (eng.), *évaluation* și *estimation* (fr.), *schätzung* și *einschätzung* (germ.), *clasificación* și *valoración* (spaniolă), *valutazione* (it).

Profunzimea, varietatea și transformările semnificațiilor de-a lungul anilor se pot descoperi printr-o analiză etimologică a câtorva dintre acești termeni. Cuvântul *evaluare* provine din latinescul *evalesco*, *evalescere*, *evalui*,

care înseamnă *a se întări, a căpăta putere, a putea, a se dezvolta, a valora, a prevala* (Tacitus – *Verbum evaluat – Cuvântul a căpătat putere*, apud Nădejde & Nădejde, 1920). Pentru educația timpurie, este cu atât mai importantă această semnificație, pentru că sunt primele aprecieri pe care le primește instituțional copilul, care îl dezvoltă, îi dau încrederea, puterea de a realiza diverse activități. De asemenea, ar putea avea ca etimologie cuvântul *valeu, ere, iu*, care presupune *a fi puternic (verbum quod idem valeat – cuvântul care să prețuiască/să însemne același lucru), a avea forță, a fi sănătos, a fi puternic din punct de vedere moral, a avea tărie de caracter*. Etimologia amintită dezvoltă accepțiuni noi, semnificații interesante ale cuvintelor din această sferă semantică. Copilul crește prin ceea ce dobândește prin învățare și evaluarea vine să sublinieze tocmai această adăugare de abilități, cunoștințe etc. Activitatea de a se dezvolta și evaluarea acesteia este un proces care subliniază puterea de a se desăvârși.

Termenul german *Einschätzung* are sensurile de *prețuire, evaluare, taxare, apreciere* și are ca rădăcină cuvântul *Schatz (comoară, tezaur, bogăție)*. Evaluarea din educația timpurie desemnează, în acest mod, procesul prin care sunt subliniate valorile din „candidații la umanitate”. Sunt prețuite, apreciate eforturile pe care aceștia le depun pentru îndeplinirea finalităților educaționale pentru educația timpurie. Un alt sinonim este *Bewertung (Wert – valoare, merit, însemnătate)*, care definește operațiunea de *evaluare, prețuire, apreciere, clasament*. Într-adevăr, în funcție de rezultatele obținute, evaluării se bucură de valorizarea celorlalți și se încadrează într-o ierarhie. De asemenea, există verbul *wertschätzen*, care combină cele două substantive și care desemnează *acțiunea de a prețui, de a evalua, a taxa, a stima*, și un alt cuvânt, *Wertermittlung*, compus din *Wert* și *Ermittlung (aflare, descoperire, constatare, scoatere la iveală, investigație, stabilire, descoperire)*. Complexitatea termenilor de origine germană îmbogățesc aria de semnificații ale procesului evaluativ, completând perspectivele de analiză posibil să fie abordate în context educațional. Pentru educația timpurie, acest termen vine să aducă un plus de valoare prin stabilirea a ceea ce este privit ca o comoară care poate fi

descoperită prin educație și evaluare. Profesioniștii din domeniul educației timpurii sunt în situația de a lucra cu instrumente și metode de evaluare prin care să încerce să descopere care sunt talentele (în forma lor incipientă) pe care le are copilul în dezvoltare.

Cuvântul *assessment* își are rădăcina în latinescul *assidere*, care înseamnă *a sta lângă*. Aceasta subliniază legătura dintre evaluator și evaluat, faptul că poate fi o conlucrare intensă între cei doi, menționează A. Stoica (2003, p. 23). Autorul englez P. Knight analizează termenul latin medieval *assessus*, care ar însemna *a sta lângă*, dar și *a asista în biroul judecătorului* (Knight, 2006, p. 436). Dacă ar fi să adaptăm înțelesul acestui cuvânt la situația educațională, ar însemna că evaluarea este cea cu ajutorul căreia se judecă comportamentele, dar și cea care ajută, care are rol de asistare în învățare. Autorul francez G. Scallon apreciază că vocabularul specific fenomenului se „reînnoiește”, astfel că termenii de măsurare, evaluare, testare sunt mai puțin folosiți în literatura anglo-saxonă, fiind înlocuiți de termenul de *assessment*, care îi înlocuiește și care reflectă atribuirile de „diagnostică, formativă și sumativă” (Scallon, 2007, p. 13). Traducerea termenului face trimitere la „judecare, evaluare sau apreciere”, ceea ce nu este doar o simplă schimbare de termeni, ci și o recadrare a perspectivei (Scallon, 2007, p. 13).

Dacă este să sintetizăm toate aceste etimologii și definiții ale termenului, atunci am identifica faptul că prin procesul evaluării din educația timpurie poate fi subliniată creșterea, dezvoltarea capacităților complexe ale copilului și se pot potența elementele de supradotare sau de ameliorare a celor care necesită sprijin prin educație.

2. FUNCȚII ALE EVALUĂRII

Evaluarea îi ajută pe educatori să învețe despre copii și îi ghidează în procesul de identificare a modalităților de a sprijini învățarea și dezvoltarea acestora (Stan & Simion, 2022). Funcțiile evaluării sunt următoarele (Ștefănescu, 2005): diagnostică, prognostică, de clasificare și selecție, de certificare, motivațională, de consiliere.